

цевими зборами і їх виконавчими органами можуть вирішуватися як в адміністративному, так і в судовому порядку. Для призупинення питання про відкликання губернатора або мера виборцями потрібна петиція, підписана 1/3 виборців.

Найстабільнішим і досить важливим елементом місцевого управління є чиновницький апарат – різні департаменти, бюро, комітети тощо. Відповідальні урядовці місцевих органів призначаються і зміщуються головою муніципальної адміністрації (мером, управляючим, колегіальним виконавчим органом) або радою.

У сучасних умовах чисельність муніципальної бюрократії швидко зростає, посилюються її позиції в механізмі місцевого управління. Існуюче в небагатьох країнах (наприклад, в 26 штатах США, в Японії) право відкликання виборних посадовців муніципалітетів виборцями як засіб впливу населення на місцеві справи застосовується вкрай рідко.

IV. Висновки

Аналіз організаційно-функціональних особливостей місцевого управління свідчить, що країни з англосаксонською та змішаною моделлю характеризуються різноманітністю організаційних форм місцевого управління, на противагу їм, у країнах з континентальною моделлю спостерігається одноманітність побудови системи місцевого управління.

На низовому (місцевому) рівні найбільш поширеною є модель “мер – рада” (мера і раду обирають безпосередньо виборці) та її різновиди: “сильний мер – слабка рада” та “слабкий мер – сильна рада”. Прагматичний підхід до місцевого управління характерний для моделі “рада – менеджер”, де мер виконує лише представницькі та церемоніаль-

ні функції, а реальне управління здійснює менеджер, найнятий радою за контрактом. У комісійній моделі громадяни обирають колегіальний орган у складі 3–7 комісіонерів, кожен з яких керує певною галуззю в господарстві міста.

Органи місцевого управління на проміжних рівнях також мають організаційні відмінності. Так, наприклад, у ФРН існують різні типи організації місцевого управління, об'єднані тим, що всі органи обираються демократично (бургомістерський, магістратний, північно- і південнонімецький, нових федеральних земель).

Література

1. Григорьев В.А. Эволюция местного самоуправления. Отечественная и зарубежная практика / В.А. Григорьев. – К. : Истина, 2005. – С. 300.
2. Конституція Республіки Польща : Закон від 2 квітня 1997 р. – Dziennik Urzędowy (Dz. U.) № 79, поз. 483.
3. Культура городского самоуправления / [под ред. С.В. Вобленко]. – Николаев : Тетра, 1997. – 368 с.
4. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування / О.Д. Лазор. – Львів : ЛРІДУ УАДУ, 2003. – 164 с.
5. Лазор О.Д. Територіальна організація влади в Україні / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, А.О. Чемерис. – К. : Дакор, 2007. – С. 207.
6. Мишин А.А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран / А.А. Мишин. – М. : Белые альвы, 1996.
7. Ткачук А. Місцеве самоврядування: світовий та зарубіжний досвід / А. Ткачук, Р. Агранофф, Т. Браун. – К. : Заповіт, 1997. – С. 24.
8. Харвей Д. Британское государство / Д. Харвей, К. Худ. – М., 1961. – С. 251–253.

УДК: 351.851:352

КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО (РАЙОННОГО) ТА ВНУТРІШНЬОШКІЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Панченко А.Г.

старший викладач Інституту лідерства, освітнього законодавства і політики Київського міського педагогічного університету ім. Б.Д. Грінченка

Annotation

The attention is concentrated on realization of control-analytic-diagnostic function as one of operating-rooms of the renewed functions of management at the level of district and general educational establishments. It is recommended to technolize a process of control realization in an educational sphere for the receipt of reliable information. Control introduction technology in

the system of district and internal school management of general educational establishments is presented as difficult process which includes for itself three basic stages: previous, basic and final. The basic requirements to the construction of the checking system are determined on each of them in this article.

Анотація

У статті зосереджено увагу на реалізації контрольної-аналітико-діагностичної функції як однієї з оновлених операційних функцій управління на рівні району та ЗНЗ. Для отримання достовірної інформації рекомендується технологізувати процес здійснення контролю в освітній сфері. Представлено технологію впровадження контролю в системі районного та внутрішньошкільного управління ЗНЗ як складний процес, що включає в себе три основні етапи: попередній, основний і заключний. На кожному з них визначено основні вимоги до побудови системи контролю.

Ключові слова

Управління, інформація, контроль, загальноосвітній навчальний заклад, суб'єкт, освітня діяльність, районний рівень, освіта.

I. Вступ

Ступінь ефективності системи управління суспільним розвитком залежить як від змін у зовнішньому середовищі, так і від динаміки змін її внутрішніх факторів. Враховуючи, що школа – це система спільної діяльності людей, яка має свої суттєві відмінності від інших соціальних систем, підходи до управління цією сферою мають свої особливості. При цьому виникла необхідність не тільки всебічного вивчення й аналізу навчально-виховного процесу в навчальному закладі, об'єктивного оцінювання досягнутих результатів, а й запобігання можливим помилкам стратегічного та тактичного характеру, координації зусиль усіх ланок управлінської вертикалі відповідно до визначених завдань. Вирішення цієї проблеми вимагає перегляду ролі контролю як складової управлінської праці керівника будь-якого рівня освітньої системи. Особливої уваги потребує оновлення системи контролю на районному рівні та її взаємозв'язок з внутрішньошкільною.

Проблема контролю була актуальною на всіх етапах розвитку системи освіти. Вивченню та розробці цього питання педагогічна наука завжди приділяла велику увагу. Питання контролю розробляли такі вчені, як: Л. Васильков, Г. Горська, Ю. Конаржевський, В. Симонов, Т. Шамова, Н. Шубін. Сьогодні риси управлінського контролю в освітній сфері набули нового значення, що відображено в наукових працях учених. Зокрема, демократизація, технологізація цього процесу в сучасних умовах розглядається в працях Т. Десятова, Г. Єльнікової, О. Коберник, З. Онишківа, В. Пікельної, Т. Рабченко, Б. Тевліна, Н. Чепурної та ін. Водночас слід зазначити, що в них практично відсутня теоретична база здійснення комплексного контролю на районному та внутрішньошкільному рівнях на підставі реалізації функції зворотного

зв'язку між керівною системою й системою, якою керують.

В Україні наявна ситуація, коли достатність законодавчо-нормативної бази впровадження системи контролю на централізованому рівні управління супроводжується її браком на рівні району, що створює додаткові можливості та стимули для розроблення відповідних документів, які стосуються, насамперед, загальноосвітніх навчальних закладів.

Водночас майже відсутні теоретичні розробки, які стосуються урахування фактора матеріально-фінансових можливостей і ресурсів у процесі впровадження системи контролю, що є важливим для технологізації даної управлінської діяльності під час вивчення системи роботи навчального закладу та інспекторської перевірки районними відділами освіти.

II. Постановка завдання

Мета статті – обґрунтування механізмів застосування форм і методів контролю на рівні району та навчального закладу, забезпечення їх взаємодії з метою виявлення причин ускладнень і надання допомоги закладам освіти.

III. Результати

Сучасне реформування системи освіти передбачає, насамперед, оновлення функцій управління навчальним закладом за умов приведення педагогічного процесу у відповідність до вимог сучасності. При цьому необхідне підвищення рівня соціально-психологічних знань і вмінь роботи з людьми. Увага керівників в освітній сфері має зосереджуватися на гуманізації управління, створенні сприятливих умов для розвитку та самореалізації особистості вчителя, учня, а також проникнення в сам процес їх взаємодії. Зорієнтованість управління на особистість учня, вчителя, управлінська підтримка, формування єдиного освітнього середовища, наступність управлінських рішень на різних рівнях державного управління, врахування потреб суспільства в розвитку людського капіталу – головні завдання держави. Виявлення прогалин управлінської діяльності з цих аспектів здійснюється за допомогою діагностування суб'єктів навчально-виховного процесу, аналізу їх спільної діяльності з метою встановлення потенційних можливостей щодо подальшого розвитку.

Однією із сучасних операційних функцій управління є контрольна-аналітико-діагностична функція (КАДФ), що поєднує в собі декілька функцій. Сьогодні вимагає не тільки реалізації системи перевірок відповідності навчально-виховного процесу вимогам суспільства та його результативності, а його глибокого вивчення, відстеження незначних коливань від норм та визначених завдань, підтримки на належному рівні.

У проблематиці реалізації функції контролю можна виділити два рівні. Перший пов'язаний із здійсненням КАДФ державними органами. До основних недоліків, які притаманні цьому рівню, віднесемо:

- зарегульованість відносин між контрольним та контрольованим суб'єктами;
- надмірна дріб'язковість у здійсненні контролю;
- несанкціоноване втручання в господарську діяльність ЗНЗ;
- порушення регуляторних норм і правил здійснення перевірок;
- недобррозичливе ставлення до працівників закладу освіти;
- відсутність єдиних вимог до суб'єкта при проведенні контролю;
- фрагментарність, іноді навіть випадковість заходів контролю.

Атестація як форма державного контролю й на цей період залишається технологічно не розробленою, нормативно не уніфікованою. Вимоги й технологію її проведення кожен район розробляє самостійно. Не існує чіткого визначення питань для самоконтролю в ЗНЗ. Не визначено підходів спеціалістів районного відділу освіти (РВО) при здійсненні контролю, аналізується діяльність ЗНЗ та його адміністрації без урахування процесів розвитку закладу освіти тощо.

У деяких випадках існуюча система контролю за визначеними параметрами може випереджати існуючі норми, вимоги, стандарти, а її проведення гальмується різними впливами. Недостатність законодавчо-нормативної бази щодо контролю на рівні району, з одного боку, робить цей процес недостатньо коректним, а з іншого – створює додаткові можливості та стимули для розроблення документів на рівні району.

Розроблення документації має базуватися на врахуванні основних завдань регіонального управління освітою, до яких, зокрема, належать:

- створення сприятливих умов для функціонування суб'єктів освіти різних типів і форм власності;
- забезпечення соціального й фінансового захисту тих, хто навчається;
- реалізація кадрової політики, спрямованої на збереження, зміцнення та розвиток кадрового потенціалу педагогів;
- удосконалення регіональної системи професійної підготовки кадрів через навчання, додаткове навчання та перенавчання різних категорій населення;
- регулювання регіонального ринку педагогічної праці різних категорій працівників відповідно до рівня їх кваліфікації;
- подолання диспропорцій у розміщенні закладів (установ) освіти, їх матеріаль-

но-технічному оснащенні та координації діяльності.

Проведенню інспекторської перевірки передують необхідна підготовча робота, яка передбачає не тільки вивчення нормативної бази щодо організації державного контролю, а й складання пам'яток, алгоритмів, тестів, запитань до усного опитування, завдань для практичних робіт тощо. Ці матеріали розробляють чи підбирають працівники районних управлінь освіти з допомогою методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти. Недостатність нормативної та науково-методичної бази для здійснення державного контролю вимагає при цьому оновлення держстандартів до проведення інспектування та атестації ЗНЗ щодо розробки критеріїв оцінювання діяльності шкіл різного типу, форм власності, вимог для самоаналізу. Все це вимагає від керівників ЗНЗ та інспекторів вміння аналізувати зв'язки з навколишнім середовищем, використовуючи методи різних галузей наук, зокрема педагогіки, психології, соціології, статистики, комп'ютерних технологій. Доречно зауважити, що не в усіх районах існує централізована комп'ютерна мережа, яка поєднує управління освіти і ЗНЗ, що ускладнює взаємозв'язок між різними рівнями управління.

Дослідження науковців свідчать про те, що в здійсненні різних видів перевірок виділяють такі питання для самоконтролю та самоаналізу:

- стан матеріально-технічної бази ЗНЗ;
- навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу;
- виконання навчальних планів та програм;
- рівень та якість навчальних досягнень учнів;
- планування роботи ЗНЗ [1, с. 238].

На думку автора, цей перелік охоплює досить широке коло питань, зокрема, враховує процеси самоуправління й самоорганізації, які активізуються внаслідок демократизації та гуманізації управління загальною середньою освітою.

У процесі впровадження системи контролю важливим є ухвалення рішення про терміни та темпи його впровадження, а також урахування матеріально-фінансових можливостей і ресурсів навчального закладу.

Значний вплив на механізм упровадження системи контролю на всіх рівнях освітньої системи має розмаїтість і складність самої освітньої системи. Що складнішою й різноманітнішою буде освітня організація, то складніша процедура контролю та механізм її впровадження.

Особливо необхідно акцентувати увагу на особливості здійснення контролю в осві-

тній організації, в якій ступінь упровадження системного управління за вихідних умов невідомий. Якщо існуюча освітня організація адаптується до нових умов та вимог існування, то в її механізмі діяльності можуть бути відсутні процедури й операції дослідницького, експериментального, проектного характеру. Акцент контрольно-аналітичної діяльності при цьому переноситься на інформаційне та методичне забезпечення. Якщо ж освітня організація перебуває на стадії інноваційної діяльності, то акцент переноситься на проектну та пошуково-експериментальну діяльність.

Водночас система контролю не має порушувати тягіння до "інноваційності" ЗНЗ, "відбивати" бажання запроваджувати нові технології та підходи, творчо запозичувати досвід інших структур.

Щодо існуючих проблем на рівні закладу, то, як свідчить практика, керівники не завжди поєднують у своїй управлінській діяльності діагностування, коригування, регулювання, аналіз і контроль. Відтак, висновки після здійснення контрольної функції бувають не завжди аргументовані, отже, контроль не виступає регулятором навчально-виховного процесу.

Вважаємо, що доцільно технологізувати цей вид управлінської діяльності, скориставшись алгоритмом спостереження та збору інформації про діяльність педагогів і учнів на основі зіставлення:

- результатів роботи одного й того самого вчителя в одному й тому самому класі в різні періоди навчального року;
- результатів роботи вчителів в однакових умовах контролю з урахуванням відмінностей у навчальних можливостях учнів.

Наступними кроками має бути аналіз результатів діяльності та виявлення причин ускладнень; складання діагностичної карти школи (типологізація ускладнень, проблем, факторів, які властиві багатьом учителям); порівняльна діагностика професійних потреб педагогів протягом декількох навчальних років; виявлення невідповідностей встановлених норм, прогнозованих результатів у діяльності учнівського, педагогічного, батьківських колективів, окремих вчителів, учнів [3, с. 21]. Цей алгоритм є засобом отримання достовірної інформації та слугує способом зворотного зв'язку в управлінській діяльності.

Отже, контроль за своєю сутністю є постійним порівнянням того, що є в закладі за даних умов, відповідно до вимог, які відображені в директивних та нормативних документах системи освіти.

Державний контроль на районному рівні в галузі освіти здійснюють інспектори шкіл, діяльність яких спрямована на діяльність

керівників ЗНЗ. Як свідчить практика, інспектори призначаються з-поміж найбільш досвідчених педагогів, що не завжди дає можливість об'єктивно оцінювати управлінську діяльність керівника ЗНЗ. Для більш об'єктивного контролю за організацією навчально-виховного процесу в ЗНЗ залучаються фахівці методичної служби району, а при певній необхідності – досвідчені педагоги та керівники інших ЗНЗ, методисти інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Основні умови ефективного інспектування – це плановість, систематичність, усебічність, глибина педагогічного аналізу стану справ, об'єктивність в оцінюванні роботи, вимогливість, тактовність інспекторського персоналу [2, с. 122]. Найпоширенішими формами інспектування є фронтальне й тематичне. Фронтальне передбачає перевірку діяльності ЗНЗ та його керівників. Тематичне дає можливість досконало вивчити одне питання роботи закладу освіти, його структурного підрозділу чи окремої групи вчителів.

При цьому необхідно чітко розмежувати, які питання контролює адміністрація ЗНЗ, а що перевіряє з наступним аналізом ситуації інспекція. Такий підхід дає можливість не дублювати перевірку одних і тих самих питань на рівні району та внутрішньошкільного управління.

Найдоцільніше технологію забезпечення системи контролю на рівні конкретного ЗНЗ можна подати як складний процес, що включає в себе три основних етапи: попередній, основний, заключний.

Попередній етап включає в себе аналіз зовнішніх та внутрішніх умов існування конкретного навчального закладу. При цьому здійснюється аналіз освітніх потреб, запитів, очікувань учнів, вимог суспільства, державних органів тощо. Зокрема, увагу можна зосередити на таких зовнішніх умовах:

- оцінювання можливостей та необхідності впровадження проектної діяльності;
- аналіз та корегування проектів відповідно до запитів учнів, соціуму;
- впровадження в практику роботи НЗ освітніх програм різного рівня складності;
- визначення видів освітніх послуг, які необхідно ввести в практику роботи НЗ.

Виявлення внутрішніх умов здійснюється завдяки:

- вивченню ефективності функціонування навчального закладу, структур управління НЗ, навчально-виховним процесом зокрема;
- з'ясуванню внутрішніх і зовнішніх суперечностей освітньої системи;
- визначенню потенційних ресурсів НЗ.

Цей аналіз дає можливість встановити попередні результати ту критичну точку, від якої необхідно проводити подальшу роботу,

приймати відповідні управлінські рішення. Узагальнити інформацію про внутрішні умови функціонування ЗНЗ на рівні самоаналізу пропонується безпосередньо керівникам закладу освіти. Впровадження в практику функціонування НЗ процедури самооцінки дає змогу підвищити роль самої освітньої організації та її структурних підрозділів у виборі шляхів подальшого розвитку, сформувати рефлексивну культуру в учасників навчально-виховного процесу.

Метою *основного етапу* є проектування моделі контролю, дотримання вимог до його здійснення, документальне забезпечення цього процесу. Зокрема, необхідно розробити: довідники; підсумкову документацію; опис процедури контролю; установлення порядку взаємодії підрозділів і виконавців; вибір пріоритетних і перспективних напрямів вивчення певної системи на основі об'єктивної оцінки реального стану; цільову програму (програму контролю) – документ, що регламентує конкретні заходи у сфері забезпечення контролю, послідовність дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей.

До цієї програми доцільно включити:

- систему критеріїв, на основі яких вивчаються об'єкти контролю;
- етапи з переліком процедур оцінювання відповідних об'єктів;
- методи та процедури корекції розробленої програми в ході її виконання;
- визначення форм і методів проведення контролю (стандартизація деяких з них);
- розподіл функціональних обов'язків посадових осіб та структурних підрозділів, які здійснюють контроль на різних його етапах з урахуванням відповідної мети контролю;
- визначення періодичності контролю (відповідна циклограма контролю).

На цьому етапі важливо розробити оціночно-критеріальну систему, що дасть змогу діагностувати, відслідковувати в динаміці основні складові освітнього процесу та його результатів.

На *заключному* етапі йде узагальнення отриманих результатів, розробляються рекомендації щодо подальшої діяльності ЗНЗ над проблемою, що вирішується в закладі.

Як показує практика, аналіз результатів анкетування педагогічних працівників ряду шкіл, здійсненого для вивчення їх думки про проведення певного виду контролю в їх НЗ, дає змогу зробити висновок про те, що найбільш важливими аспектами проведення цього процесу є:

- наявність нормативно-правової документації, що регламентує процес контролю як функції управління;
- створення відповідного інструментарію проведення контролю будь-якого рівня;

- скоординована робота структур, що виконують цю роботу;
- мотивація та стимулювання педагогічних працівників за результатами проведеного контролю.

Контроль за якістю навчальної, методичної, виховної, науково-дослідницької діяльності учасників навчально-виховного процесу можна здійснити через педагогічні та соціальні аспекти, виявляючи:

- стан здоров'я учасників навчально-виховного процесу;
- задоволеність суб'єктів різних видів діяльності;
- рівень освіченості учнів;
- рівень професійної компетентності педагогів, їх творчості.

При всіх умовах треба дбати про систематичність і послідовність у здійсненні контролю за діяльністю кожного навчального закладу, за роботою шкіл району, міста, області. Потрібно, щоб кожна перевірка базувалася на попередній, щоб інспектор у процесі вивчення діяльності педагогічного колективу враховував раніше отримані результати.

Зіставлення результатів внутрішнього та зовнішнього оцінювання будуть мати позитивний ефект за умов зосередження на істотних сторонах функціонування освітньої системи регіону, району, ЗНЗ й орієнтації на різні аспекти навчально-виховного процесу, зокрема, якості:

- функціонування НЗ (збереження стабільності навчально-виховного процесу);
- розвитку освітньої організації;
- системи проведення уроків у НЗ в цілому й з окремих предметів зокрема;
- виховної, навчальної, методичної, науково-дослідницької діяльності загалом;
- діяльності учнівського самоуправління;
- складу педагогічного колективу;
- скоординованої діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу;
- реалізації основних функцій управління НЗ;
- ведення шкільної документації тощо.

Результати можна визначити за допомогою: експертних оцінок; даних аналізу звітної документації; контролю та самоконтролю навчально-виховного процесу; спостережень; самооцінки діяльності учасників навчально-виховного процесу.

Управлінсько-організаційну ефективність система контролю дає можливість визначити в результаті перевірки:

- виконання планів;
- впровадження нових освітніх програм;
- експериментальної роботи;
- результативності участі НЗ у різних курсах;

- позитивної динаміки зміни результатів діяльності НЗ;
- роботи структурних підрозділів.

Результати інспектування ЗНЗ дають можливість визначити рівень освіченості випускників, відповідність рівня та змісту їх підготовки особистим потребам і запитам, суспільним вимогам.

IV. Висновки

Проблема системи контролю на рівні району, її взаємозв'язок із внутрішньошкільним контролем на всіх етапах розвитку освіти була актуальною. Важливим аспектом вирішення цієї проблеми на даному етапі є її технологізація. Це вимагає оновлених підходів до забезпечення контрольної-аналітико-діагностичної діяльності керівника ЗНЗ.

Найдоцільніше технологію забезпечення системи контролю на рівні району й конкретного ЗНЗ подати як складний процес, що включає в себе три основних етапи: попередній, основний, заключний.

Зіставлення результатів внутрішнього та зовнішнього оцінювання буде мати позитивний ефект за умов зосередження на суттє-

вих сторонах функціонування освітньої системи регіону, району, ЗНЗ й орієнтації контролю на різні аспекти навчально-виховного процесу.

У подальшому дослідження мають бути розширені та поглиблені в напрямі визначення взаємозв'язку інших рівнів системи контролю, зокрема державного та районного. Важливим аспектом вирішення проблеми державного управління в системі освіти є державна атестація навчального закладу.

Література

1. Єльнікова Г.В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні : монографія / Г.В. Єльнікова. – К. : ДАККО, 1999. – 303 с.
2. Онишків З.М. Основи школознавства : навч. посіб. для студ. пед. вузів. / З.М. Онишків. – 3-е вид., доп. і перевір. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 176 с.
3. Рабченко Т. Технологізація управлінської діяльності в сучасному навчальному закладі / Т. Рабченко // Управління освітою. – 2007. – № 3. – С. 20–24.

УДК 338.124:330.341.1

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ: ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА

Світлична Ю.О.

начальник відділу розвитку підприємництва та ринкових відносин
Головного управління економіки Харківської обласної державної адміністрації

Annotation

In the current article the components dynamics of the potential of competitive ability of region's economy is analyzed by the example of Kharkov region. Development of foreign trade activities, industrial production, innovative sphere, small and average business is investigated. Major factors and directions of increase of competitiveness of national economy are defined. The administrative model relative to regional economies withdrawal from crisis condition is suggested.

Анотація

У статті проаналізовано динаміку складових потенціалу конкурентоспроможності економіки регіону на прикладі Харківської області. Досліджено розвиток зовнішньоекономічної діяльності, промислового виробництва, інноваційної сфери, малого та середнього бізнесу. Визначено основні чинники та напрями підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Запропоновано управлінську модель щодо виведення регіональних економік з кризового стану.

Ключові слова

Конкурентоспроможність, інновації, зовнішньоекономічна діяльність, промисловість.

I. Вступ

На сьогодні надзвичайно важливим питанням стає підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів з огляду на негативний вплив світової фінансової кризи на вітчизняну економіку, а саме важливо приділити увагу інноваційній складовій промислового виробництва на регіональному рівні.

Саме тому актуальним питанням стає спрямування зусиль державної підтримки на забезпечення стабілізації роботи підприємств реального сектора економіки, насамперед, тих галузей, які зазнали найбільшого впливу світової економічної кризи.

У вітчизняній науковій літературі підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, зокрема, досліджували Ю. Гончаров, П. Губенко, А. Дегтяр, О. Малиновська Р. Нуреєв, І. Райнін, та інші, але питанню підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів в умовах кризових явищ з